

บทความวิจัย

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Factors Related to Drowning Preventive Behaviors among School-age Children, Northeastern Region

บุศรา ชัยทัศน์, พย.ม. (Bussara Chaithat, M.S.N.)*

นรลักขณ์ เอื้อกิจ, ปร.ด. (Noraluk Ua-Kit, Ph.D.)**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียนและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ การรับรู้ความเสี่ยง การสนับสนุนทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

รูปแบบการวิจัย: การศึกษาแบบบรรยายเชิงความสัมพันธ์

วิธีดำเนินการวิจัย: กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กวัยเรียนอายุ 6-10 ปี จำนวน 213 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนจากโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ข้อมูลส่วนบุคคล พฤติกรรมป้องกันการจมน้ำ ความรู้ การรับรู้ความเสี่ยง การสนับสนุนทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ได้เท่ากับ 1.00, .70, .88, .77, .76 และ .78 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย:

1. เด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 34.67$, $SD = 3.09$)

2. ความรู้ การรับรู้ความเสี่ยง การสนับสนุนทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .22, .23, .40$ และ $.18$ ตามลำดับ)

* นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป: โรงเรียนและหน่วยงานสาธารณสุขสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนดำเนินงานเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำของเด็กวัยเรียน อันจะส่งผลให้ลดอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กวัยเรียนต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมป้องกัน/จมน้ำ/เด็กวัยเรียน

Abstract

Purpose: To study the drowning behaviors and to examine the correlations between knowledge, perceived susceptibility, social support, physical environment, and drowning preventive behaviors among school-age children, Northeastern region.

Design: Descriptive correlational research.

Methods: Two hundred and thirteen school children aged 6-10 years were recruited using a multistage random sampling technique from the primary public schools, Office of the Basic Commission, Ministry of Education. A set of the questionnaires composed of demographic data, drowning preventive behaviors, knowledge, perceived susceptibility, social support, and physical environment was used to collect data. They were tested for content validity by five experts, and their reliability coefficients were 1.00, .70, .88, .77, .76, and .78, respectively. Descriptive statistics and Pearson's product moment correlation coefficient were used to analyze data.

Results:

1. The mean score of drowning preventive behaviors among school-age children, Northeastern region was at a high level ($\bar{X} = 34.67$, $SD = 3.09$).
2. Knowledge, perceived susceptibility, social support, and physical environment were positively related to drowning preventive behaviors among school-age children, Northeastern region ($r = .22, .23, .40$, and $.18$, respectively).

Conclusion: Schools and public health sectors could use the findings of this study to promote drowning preventive behaviors among school-age children so that the incidence of drowning could be minimized.

Keywords: Preventive behaviors/Drowning/School-age children

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจมน้ำในเด็กวัยเรียนกำลังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญในประเทศไทย และอีกหลายประเทศในทวีปเอเชีย เป็นสาเหตุของการบาดเจ็บรุนแรงและทำให้เสียชีวิตจากการบาดเจ็บแบบไม่ตั้งใจ (Unintentional injuries) ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจและเสียชีวิตก่อนวัยอันควร (Potential Productive Years of the Life Loss [PPYLL]) (กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล, อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์ และอภิชาติ เมฆมาลิน, 2546; สัม เอกเฉลิมเกียรติ, 2549; World Health Organization [WHO], 2008)

สุชาติา เกิดมงคลการ และคณะ (2552) ศึกษาสถานการณ์จมน้ำของเด็กในประเทศไทย พบว่า การจมน้ำเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของเด็กไทยอายุน้อยกว่า 15 ปี และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2548 โดยมีการเพิ่มประมาณร้อยละ 3.7 ต่อปี ซึ่งตั้งแต่ พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา กลุ่มเด็กเล็กอายุน้อยกว่า 5 ปี มีอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำลดลง แต่ในเด็กวัยเรียนกลับมีอัตราการเสียชีวิตสูงขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 6-10 ปี และค่าเฉลี่ยอัตราการเสียชีวิตในระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2543-2552) อยู่ในช่วง 8.9-11.5 ต่อประชากรแสนคน และมีเด็กไทยอายุน้อยกว่า 15 ปี เสียชีวิตเฉลี่ยวันละ 4 คน ซึ่งมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว 5-15 เท่า สอดคล้องกับข้อมูลสถานการณ์ภาระโรคของทั่วโลก (Global burden of disease, 2004) โดยองค์การอนามัยโลก (WHO, 2008) พบว่าการจมน้ำเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของเด็กใน 10 อันดับแรก พบมากในเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี เสียชีวิตเฉลี่ย 372 คนต่อวัน โดยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีอัตราการเสียชีวิตเท่ากับ 6.2 ต่อประชากรแสนคน โดยเป็นเด็กที่เสียชีวิตจากการจมน้ำเฉลี่ย 90 คนต่อวัน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เด็กวัยเรียนเสียชีวิตจากการจมน้ำ เนื่องจาก

เด็กไม่มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากการจมน้ำ และมีพฤติกรรมการเล่นน้ำที่ไม่ถูกต้อง ได้แก่ การเล่นไล่จับ จับหัวคนน้ำ ว่ายแข่งขัน เล่นนานจนเป็นตะคริวหมดแรง โดยมีปัจจัยเอื้อต่อการเกิดเหตุ ได้แก่ การเล่นในสภาพน้ำอันตราย รวมทั้งไม่มีผู้ดูแลขณะเล่นน้ำ ไม่มีทักษะที่ดีในการว่ายน้ำ ช่วยคนจมน้ำ และการเดินทางทางน้ำ (เกศรา แสนศิริพิสุข และวิภาภรณ์ เหมไพศาลพิพัฒน์, 2548; วันทนี วัฒนาสุรกิตต์, 2549) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Schwebel et al. (2007) ศึกษาเชิงนิเวศวิทยาถึงความเสี่ยงในการจมน้ำที่สระว่ายน้ำสาธารณะในชุมชนชาวยิว เมืองเบอร์มิงแฮม ประเทศอังกฤษ พบว่า เด็กที่มาใช้บริการที่สระว่ายน้ำสาธารณะนี้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการจมน้ำมากกว่า 90 ครั้ง/ชั่วโมง ได้แก่ วิ่งไล่จับ กระโดดลงน้ำในบริเวณใกล้กับเด็กคนอื่น และเล่นจับกันกอดน้ำอย่างรุนแรง ซึ่งผลกระทบจากการจมน้ำนั้นมีความรุนแรงอย่างมาก นอกจากจะทำให้เสียชีวิตแล้ว ยังเป็นสาเหตุของความพิการอีกด้วย โดยในปี ค.ศ. 2004 มีเด็กอายุ 0-14 ปี ประมาณ 2-3 ล้านคนทั่วโลกที่รอดชีวิตจากการจมน้ำ อย่างน้อย ร้อยละ 5 ต้องได้รับการรักษาในโรงพยาบาลด้วยอาการทางระบบประสาท ถูกทำลายอย่างรุนแรง (WHO, 2008) เนื่องจากเมื่อจมน้ำจะเกิดการขาดอากาศและอาจสำลักน้ำด้วย ซึ่งภายในไม่กี่นาทีจะเกิดการขาดออกซิเจนและขาดเลือด เกิดสมองบวมทำให้ระบบการทำงานของอวัยวะเสียไป ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตและทุพพลภาพในภายหลังได้ (มณีวรรณ แซ่มะประเสริฐ, 2553) และจากข้อมูล ปี พ.ศ. 2548-2550 โดยกระทรวงสาธารณสุข (2552) พบว่า ค่ารักษาพยาบาลของเด็กไทยอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่รับไว้รักษาในโรงพยาบาลจากการจมน้ำเฉลี่ยปีละ 12,125 บาทต่อคน และมีระยะเวลาการนอนโรงพยาบาลเฉลี่ยคนละ 4 วัน (สุชาติา เกิดมงคลการ และคณะ, 2552) นอกจากนี้ ครอบครัวของเด็กยังได้รับผลกระทบตาม

มา คือ ปัญหาสุขภาพจิตของบิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัว อีกทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจด้วย

สุชาดา เกิดมงคลการ และคณะ (2552) ศึกษาพบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี สูงที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยเรียน พบสัดส่วนการเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2551 สูงถึงร้อยละ 40.1 ซึ่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเนื้อที่มากที่สุดในประเทศไทย โดยมีเนื้อที่ประมาณ 168,854 ตารางกิโลเมตร แต่ละจังหวัดมีภูมิประเทศที่คล้ายคลึงกัน คือ ตั้งอยู่บนที่ราบสูง มีแหล่งน้ำเป็นจำนวนมาก มีสภาพอากาศร้อนถึงร้อนจัด และแห้งแล้ง ทำให้เด็กวัยเรียนมักหาวิธีการคลายร้อนด้วยการลงเล่นน้ำ เพราะการเล่นน้ำเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน สบาย และคลายร้อน (WHO, 2008) ซึ่งจังหวัดส่วนใหญ่ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเช่นกัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2554)

การศึกษาค้นคว้านี้ สนใจศึกษาพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำโดยประยุกต์ใช้แบบจำลอง PRECEDE ของ Green และ Kreuter (2005) ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย (Multiple factors) ดังนั้น จึงต้องมีการดำเนินงานหลายด้านร่วมกัน โดยประยุกต์ในขั้นตอนที่ 4 ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำ ได้แก่ ความรู้ และการรับรู้ความเสี่ยง ปัจจัยเสริม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม และปัจจัยเอื้อ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และจากกรอบทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ดังนี้

ความรู้ (Knowledge) เป็นปัจจัยที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรม (นรลักษ์ณ์ เอื้อกิจ, 2553; Green and Kreuter, 2005) จากการศึกษาของนักการศึกษา พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์กับสุขภาพ (จิระศักดิ์ เจริญพันธ์ และเฉลิมพล ต้นสกุล, 2549)

และพบว่าในแต่ละปีมีเด็กวัยเรียนจำนวนมากเสียชีวิตจากการจมน้ำ เนื่องจากไม่มีความรู้ (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2549)

การรับรู้ความเสี่ยง (Perceived susceptibility) เป็นการรับรู้ทางสุขภาพที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจภายในของเด็กวัยเรียน นำไปสู่การกระทำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม และการรับรู้เป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (นรลักษ์ณ์ เอื้อกิจ, 2553; Green and Kreuter, 2005) ซึ่งเด็กวัยเรียนเป็นวัยที่เริ่มก้าวไปสู่สังคมนอกบ้านมากขึ้น มีพฤติกรรมซุกซน และมีระดับการรับรู้ความเสี่ยงต่ำ (ส้ม เอกเฉลิมเกียรติ และสุชาดา เกิดมงคลการ, 2553)

การสนับสนุนทางสังคม (Social support) เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีด้านสังคมจิตวิทยาที่พบว่า “การตัดสินใจส่วนใหญ่ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับอิทธิพลของบุคคลผู้ซึ่งมีความสำคัญและมีอำนาจเหนือกว่าตัวเรายู้อยู่ตลอดเวลา” เป็นการที่บุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จากการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม (จิระศักดิ์ เจริญพันธ์ และเฉลิมพล ต้นสกุล, 2549) ซึ่งการที่เด็กวัยเรียนจะมีพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำที่ถูกต้องได้นั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคมในด้านต่างๆ จากบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อเด็กวัยเรียน ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตรอบๆ ตัวเด็กวัยเรียน การจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยในโครงสร้างทางกายภาพของบ้าน โรงเรียน ที่สาธารณะ รวมทั้งการควบคุมผลิตภัณฑ์รอบตัวเด็กให้ปลอดภัยมีความสำคัญมากสำหรับเด็ก (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2551) ซึ่งแหล่งน้ำต่างๆ ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นภายหลังซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพอย่างหนึ่ง รวมถึงการมีอุปกรณ์ในการ

ช่วยลอยตัว และอุปกรณ์สำหรับช่วยชีวิตในยามฉุกเฉินอยู่ใกล้บริเวณแหล่งน้ำ จากการศึกษาสาเหตุการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็ก คือ ความไม่ปลอดภัยของสภาพแหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำเสี่ยง ไม่มีอุปกรณ์ในการช่วยลอยตัว หรืออุปกรณ์ช่วยชีวิตเมื่อจมน้ำ (เกศรา แสนศิริวิสุข และ วิชาภรณ์ เหมไพศาลพิพัฒน์, 2548; ประดิษฐ์ทองจุ่น และคณะ, 2552) ถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรม จะเป็นเครื่องจูงใจ และช่วยพัฒนาความสามารถของบุคคลที่มีอยู่ให้เพิ่มขึ้น (McComick and Liden, 1985 อ้างถึงใน สุภานัน ใบลสุวรรณ, 2552) และถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการป้องกันการจมน้ำ เช่น การมีรั้วล้อมรอบแหล่งน้ำทั้ง 4 ด้าน หรือการมีอุปกรณ์สำหรับช่วยชีวิตในยามฉุกเฉินไว้ใกล้บริเวณแหล่งน้ำ จะเป็นเครื่องจูงใจให้เด็กวัยเรียนแสดงพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำของเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากในปี พ.ศ. 2554 กลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ยังคงเป็นกลุ่มเสี่ยงหลักที่สำคัญ และสำนักโรคไม่ติดต่อ (2553) คาดการณ์ว่าประมาณ พ.ศ. 2563 หากไม่ดำเนินมาตรการใดๆ จะมีเด็กไทยเสียชีวิตจากการจมน้ำมากถึง 16,696 คน (สุชาติดา เกิดมงคลการ และสัม เอกเฉลิมเกียรติ, 2553) และหนึ่งในมาตรการที่มุ่งเป้าสู่การลดอุบัติเหตุการเสียชีวิตจากการจมน้ำของประชากรไทย คือ การส่งเสริมการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการป้องกันการจมน้ำซึ่งเป็นอุบัติเหตุที่สามารถป้องกันได้ (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2549) โดยมีตัวชี้วัด คือ อัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุ 0-14 ปี ไม่เกิน 5 คนต่อประชากรแสนคนในปี พ.ศ. 2557 พฤติกรรมป้องกันการจมน้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญของเด็กวัยเรียน

พยายามจำเป็นต้องมีบทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กทั้งบทบาทเชิงรุกและเชิงรับ ด้านสุขภาพ ทั้งยังส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนสามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ เพื่อให้มีสุขภาพและแบบแผนพฤติกรรมที่ดี (นรลักษณ์ เอื้อกิจ, 2553) ประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับนำไปพัฒนาแนวทางการป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำ
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้าได้แก่ความรู้ และการรับรู้ความเสี่ยง ปัจจัยเสริม ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบบรรยายเชิงสหสัมพันธ์ (Descriptive correlational research)

ประชากร คือ เด็กวัยเรียนทั้งเพศหญิงและเพศชายอายุระหว่าง 6-10 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กวัยเรียนเพศชายและหญิงอายุระหว่าง 6-10 ปี กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในจังหวัดสกลนคร มหาสารคาม และอุบลราชธานี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยการวิเคราะห์อำนาจทดสอบจากโปรแกรม

สำเร็จรูป PASS (Power Analysis of Sample Size) โดยกำหนดอำนาจทดสอบที่ร้อยละ 80 ขนาดอิทธิพล .20 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง 193 คน และพิจารณาเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา (De Leeuw, Hox, and Dillman, 2008) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 213 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) การแบ่งจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามเกณฑ์พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ มี 20 จังหวัด แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มจังหวัด ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

2) จับสลากรายชื่อจังหวัดในแต่ละกลุ่มได้ 3 จังหวัด

3) จับสลากเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละจังหวัดมาจังหวัดละ 1 เขต ได้ 3 เขต

4) จับสลากอำเภอในแต่ละเขต ได้ 3 อำเภอ

5) จับสลากรายชื่อโรงเรียนอำเภอละ 1 โรงเรียน ได้ 3 โรงเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างคร่าวๆ 1 ห้องเรียน โดยโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามและอุบลราชธานี เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (มีระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน) ส่วนโรงเรียนในจังหวัดสกลนครเลือกโดยจับสลากรายชื่อห้องเรียน นักเรียนทุกคนในห้องเรียนที่ได้รับเลือก และมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวน 213 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วยแบบสอบถามทั้งหมด 6 ส่วน และได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ดังรายละเอียด คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับ เพศ อายุ

ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเล่นน้ำ และความสามารถในการว่ายน้ำ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักวิธีการประเมินพฤติกรรม ร่วมกับกฎแห่งความปลอดภัยทางน้ำ (Water safety rules) ของสำนักโรคไม่ติดต่อ (2553) ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 14 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ไม่เคยทำเลย) มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .86 ความเที่ยงเท่ากับ .70

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด PRECEDE ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับกฎแห่งความปลอดภัยทางน้ำ การเดินทางทางน้ำ และวิธีการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางน้ำ ประกอบด้วย ข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบ 3 คำตอบ (ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ) มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .81 ความเที่ยงเท่ากับ .88

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้ความเสี่ยง ผู้วิจัยสร้างจากกรอบแนวคิด PRECEDE ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับโอกาสเกิดความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตจากการจมน้ำครอบคลุมในเรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงในการเล่นน้ำ และความเสี่ยงที่เกิดจากแหล่งน้ำ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย) มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .83 ความเที่ยงเท่ากับ .77

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ผู้วิจัยสร้างจากการทบทวนวรรณกรรม และประยุกต์จากแนวคิดของ House (1981) เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านทรัพยากร ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วน

ประมาณค่า 3 ระดับ (ได้รับเป็นประจำ ได้รับเป็นบางครั้ง ไม่เคยได้รับ) มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ .85 ความเที่ยงเท่ากับ .76

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ผู้วิจัยสร้างจากกรอบแนวคิด PRECEDE ร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในบริเวณใกล้บ้านและโรงเรียนที่มีความปลอดภัยสำหรับเด็กวัยเรียน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ (จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง) มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.00 ความเที่ยงเท่ากับ .78

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2555 และได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบถึงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยว่าไม่มีผลต่อการเรียนแต่อย่างใด และสามารถขอยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผล ผู้วิจัยเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ นำเสนอข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น และสามารถติดต่อสอบถามข้อสงสัยกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลาการเข้าร่วมวิจัย

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากคณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล พร้อมนัดหมายการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนประจำคาบเรียนที่ได้รับอนุญาตให้ทำการเก็บ

ข้อมูล แนะนำตัว แจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัย อธิบายการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ทราบถึงการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามทั้ง 6 ส่วน และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถตัดสินใจเข้าร่วมวิจัยตามความสมัครใจ และสามารถยกเลิกการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลา พร้อมฝากหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองให้กลุ่มตัวอย่างนำไปให้ผู้ปกครองเพื่อขอความยินยอมให้กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย และให้นำส่งผู้วิจัยในวันถัดไป และให้กลุ่มตัวอย่างลงนามในใบเข้าร่วม / มีส่วนร่วมในการวิจัย แล้วจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บแบบสอบถามคืนเมื่อเสร็จและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด ได้แบบสอบถามที่ถูกต้องและสมบูรณ์ครบถ้วนคืนทั้งหมดรวม 213 ชุด โดยรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2555

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติบรรยายและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำเท่ากับ 34.67 (SD = 3.09) อยู่ในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เท่ากับ 7.37 (SD = 1.89) อยู่ในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความเสี่ยงเท่ากับ 15.76 (SD = 1.85) อยู่ในระดับสูง มีคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมเท่ากับ 27.09 (SD = 4.96) อยู่ในระดับสูง และมีคะแนนเฉลี่ยสภาพแวดล้อมทางกายภาพเท่ากับ 7.39 (SD = 1.57) อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

2) ความรู้ การรับรู้ความเสี่ยง การสนับสนุนทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีความ

สัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตาราง)

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน
ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมป้องกันการจมน้ำโดยรวมอยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า พัฒนาการที่สำคัญของเด็กวัยนี้ คือ มีความพร้อมที่จะใช้เหตุและผล มีความคิดเป็นรูปธรรม เป็นเหตุผลตามความจริงที่พิสูจน์ได้ซึ่ง Piaget (Cited in Hockenberry, and Wilson, 2009) เรียก ระยะนี้ว่า Concrete operational period ดังนั้น เด็กจะมีความคิดที่ใช้เหตุและผล ค้นหาสาเหตุที่ทำให้เกิดอันตรายจากการจมน้ำ เด็กจะสามารถวิเคราะห์ ปัญหาและแก้ปัญหาได้โดยการหลีกเลี่ยงสาเหตุ หรือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดอันตรายดังกล่าว เด็กจะสามารถ ป้องกันตนเองจากการจมน้ำได้ เมื่อพิจารณาจากประสบการณ์การเล่นน้ำ/ว่ายน้ำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกคนเคยมีประสบการณ์การเล่นน้ำ/ว่ายน้ำ โดยสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างไปเล่นน้ำ/ว่ายน้ำมากที่สุด คือ สระว่ายน้ำ (ร้อยละ 27.7) ซึ่งการเล่นน้ำในสระ ว่ายน้ำนั้นมีความปลอดภัยทั้งด้านอุปกรณ์ป้องกัน

การจมน้ำ และมีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยมากกว่าการเล่นน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ ถึงแม้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะว่ายน้ำไม่เป็น (ร้อยละ 54.9) ก็สามารถมีพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำอยู่ในระดับสูงได้ และจากแนวคิดแบบจำลอง PRECEDE (Green and Kreuter, 2005) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกตัวบุคคล ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จะต้องมีการดำเนินการหลายๆ ด้านประกอบกัน และต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมนั้นๆ ก่อนจึงจะสามารถวางแผนและกำหนดวิธีการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับการศึกษาครั้งนี้ ที่พบว่า สิ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำนั้นมาจาก ปัจจัยหลายๆ ด้านประกอบกัน ทั้งการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความปลอดภัยอยู่ในระดับสูงเช่นกัน สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการจมน้ำของเด็กในประเทศไทย (ส้ม เอกเฉลิมเกียรติ, 2549) ทั้งด้านมาตรการทางด้านผู้ปกครอง มาตรการ ด้านการสร้างสิ่งแวดลอมที่สร้างเสริมความปลอดภัย ได้แก่ การสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันในบริเวณ แหล่งน้ำ เช่น การสร้างรั้วล้อมรอบแหล่งน้ำทั้ง 4 ด้าน

ตารางแสดง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ การรับรู้ความเสี่ยง การสนับสนุนทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (n = 213)

ตัวแปร	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p-value
ความรู้	.22	.001**
การรับรู้ความเสี่ยง	.23	.000**
การสนับสนุนทางสังคม	.40	.000**
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	.18	.004**

**p < .01

จัดให้มีป้ายเตือนบริเวณรอบๆ แหล่งน้ำ และจัดให้มีชูชีพหรืออุปกรณ์ช่วยเหลืออื่นๆ ไว้บริเวณรอบๆ แหล่งน้ำ ทำให้กลุ่มตัวอย่างสามารถมีพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำได้ดี

2. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยนำ ปัจจัยเสริม ปัจจัยเอื้อ กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน

ความรู้ (Knowledge) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อธิบายได้ว่า พัฒนาการที่สำคัญของเด็กวัยนี้ คือ มีความพร้อมที่จะใช้เหตุผล และผล มีความคิดเป็นรูปธรรม ซึ่ง Piaget (Cited in Hockenberry, and Wilson, 2009) เรียกระยะนี้ว่า Concrete operational period ซึ่งสำนักโรคไม่ติดต่อกรมควบคุมโรคได้มีการขับเคลื่อนนโยบายการดำเนินงานป้องกันการจมน้ำในเด็กตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2549 (สุชาติดา เกิดมงคลการ และคณะ, 2552) และได้มีการผลักดันการดำเนินงานในด้านต่างๆ เช่น นโยบายการศึกษา การให้ความรู้ เป็นต้น ทำให้จำนวนการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กลดลง ส่วนความสัมพันธ์ที่อยู่ในระดับต่ำนั้นอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างนี้ถึงแม้จะมีความรู้อยู่ในระดับสูงก็อาจจะไม่เพียงพอที่จะทำให้กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำได้อย่างดี อาจต้องมีปัจจัยอื่น เช่น การสร้างแรงจูงใจ ร่วมด้วย เพราะพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้ คือ การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลวัยเดียวกันต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน เริ่มติดเพื่อน และทัศนคติของเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กวัยนี้มาก (เพ็ญพิไล ฤทธาณานนท์, 2548; ฉันทิกานันท์, 2552) เด็กจึงทำตามกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นไปตามแบบจำลอง PRECEDE (Green and Kreuter, 2005) ที่ว่าความรู้เป็นปัจจัยนำที่สำคัญใน

การแสดงพฤติกรรม แต่ความรู้เพียงอย่างเดียวไม่พอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้จะต้องมีปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย แต่ความรู้ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะก่อให้เกิดการแสดงพฤติกรรม ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะดังกล่าวพบในงานวิจัยพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุอื่นๆ ได้แก่ การศึกษาของ ภัทรพล อาจเมือง (2552) พบว่า ความรู้เรื่องกฎหมายจราจรตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุจากการขับขีรถจักรยานยนต์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดร้อยเอ็ดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .23$)

การรับรู้ความเสี่ยง (Perceived susceptibility) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า การรับรู้ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาพื้นฐานของบุคคล ถ้าปราศจากการรับรู้แล้วบุคคลจะไม่สามารถมี “ความจำ” “ความคิด” หรือ “การเรียนรู้” และการรับรู้มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลเพื่อป้องกันอาการเจ็บป่วย (จิระศักดิ์ เจริญพันธ์ และเฉลิมพล ต้นสกุล, 2549) ซึ่งแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความเสี่ยงในด้านพฤติกรรมเสี่ยงในการเล่นน้ำ และด้านความเสี่ยงที่เกิดจากแหล่งน้ำ จึงแสดงพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำโดยการไม่ลงเล่นน้ำในที่ที่มีป้ายเตือนว่า “ห้ามเล่นน้ำ” ไม่ไปเล่นน้ำในที่ที่ไม่เคยเล่นมาก่อน ไม่กระโดดลงน้ำในบริเวณน้ำตื้นๆ ไม่วิ่งเล่น ยืน หรือเดินบนขอบบ่อน้ำที่มีห้วยปากคลอง ไม่เล่นจับเพื่อนกอดน้ำ หรือเล่นแข่งขันกันดำน้ำนาน และเมื่อพบคนกำลังจมน้ำไม่ลงไปช่วยด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดแบบจำลอง PRECEDE (Green and Kreuter, 2005) กล่าวว่า การรับรู้เป็นปัจจัยนำที่สำคัญ เป็นการรับรู้ทางสุขภาพที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจภายใน นำไปสู่การกระทำที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและการรับรู้เป็นปัจจัย

อย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะนี้พบในหลายงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุอื่นๆ ได้แก่ การศึกษาของ กรพินธุ์ ลีลาวิวัฒน์ (2550) พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับซึรด จักรยานยนต์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .22$) และการศึกษาของ ภัทรพล อาจเมือง (2552) พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .31$) นอกจากนี้การศึกษาของ สติมา มาศผล (2552) ยังพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดการบาดเจ็บในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการป้องกันการบาดเจ็บในโรงเรียนของนักเรียนชายโรงเรียนอาชีวะแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .20$)

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การสนับสนุนทางสังคม (Social support) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า การสนับสนุนทางสังคม เป็นปัจจัยเสริมที่เป็นผลสะท้อนที่บุคคลจะได้รับจากการแสดงพฤติกรรม เป็นปัจจัยที่แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมนั้นได้รับการสนับสนุน การยอมรับหรือไม่ยอมรับ (นรลักษณ์ เอื้อกิจ, 2553; Green and Kreuter, 2005) ซึ่งการสนับสนุนทางสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลได้รับความช่วยเหลือจากคนในสังคม โดยมีส่วนร่วมใน

การดูแลทั้งด้านอารมณ์ ข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากร ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เกิดความรู้สึกรับรองมองเห็นคุณค่า เกิดแบบแผนพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาครั้งนี้ เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยการสนับสนุนทางสังคมรายด้าน ได้แก่ การสนับสนุนด้านอารมณ์ ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านทรัพยากร พบว่า อยู่ในระดับสูง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำได้ดี ซึ่งเป็นไปตามแบบจำลอง PRECEDE (Green and Kreuter, 2005) ที่กล่าวว่า ปัจจัยเสริมเป็นผลสะท้อนที่บุคคลได้รับจากการแสดงพฤติกรรมนั้น ซึ่งอาจช่วยสนับสนุนหรือเป็นแรงกระตุ้นการแสดงพฤติกรรมทางสุขภาพที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในเรื่องนั้น ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะนี้พบในงานวิจัยพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุอื่นๆ ได้แก่ การศึกษาของ กรพินธุ์ ลีลาวิวัฒน์ (2550) พบว่า แรงสนับสนุนจากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับซึรด จักรยานยนต์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .39$) และการศึกษาของ ภัทรพล อาจเมือง (2552) พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับซึรด จักรยานยนต์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .29$)

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำมากกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .05 อธิบายได้ว่า ถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติกิจกรรม จะเป็นเครื่องจูงใจและช่วยพัฒนาความสามารถของบุคคลที่มีอยู่ให้เพิ่มขึ้น (McComick and Liden, 1985 อ้างถึงใน สุภานัน ใบสุวรรณ, 2552) ดังที่ อติศักดิ์ พลิตผลการพิมพ์ (2551) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยในโครงสร้างทางกายภาพ มีความสำคัญอย่างมากสำหรับเด็ก ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง สภาพของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นในบริเวณใกล้บ้านและโรงเรียน ที่มีความปลอดภัยสำหรับเด็กวัยเรียน ได้แก่ มีรั้วกั้นล้อมรอบแหล่งน้ำ มีการติดป้ายห้าม / เตือน และมีอุปกรณ์สำหรับช่วยชีวิตไว้บริเวณแหล่งน้ำ มีความปลอดภัยอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการจมน้ำของเด็กในประเทศไทย คือ มาตรการสร้างสิ่งแวดลอมที่สร้างเสริมความปลอดภัย ได้แก่ การสร้างรั้วป้องกันล้อมรอบแหล่งน้ำทั้ง 4 ด้าน จัดให้มีชูชีพหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือยามฉุกเฉินไว้บริเวณแหล่งน้ำ และจัดให้มีป้ายเตือนบริเวณรอบๆ แหล่งน้ำ (ส้ม เอกเฉลิมเกียรติ, 2549) และยังสอดคล้องกับมาตรการป้องกันการจมน้ำในเด็กของ American Academy of Pediatrics (2010) คือ การสร้างรั้วล้อมรอบสระว่ายน้ำทั้ง 4 ด้าน พบว่า สามารถลดจำนวนการจมน้ำของเด็กในสระว่ายน้ำได้มากกว่าร้อยละ 50 ซึ่งเป็นไปตามแบบจำลอง PRECEDE (Green and Kreuter, 2005) ที่ต้องมีปัจจัยเอื้อ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการทำให้เกิดพฤติกรรมทาง

ด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยสนับสนุนหรือยับยั้งพฤติกรรมของบุคคล และต้องคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรเหล่านั้นด้วย ซึ่งผลการศึกษาสนับสนุนว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นปัจจัยเอื้อที่สนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างแสดงพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนดำเนินงานของโรงเรียน และหน่วยงานสาธารณสุข ในการจัดทำนโยบาย และยุทธศาสตร์ในการสร้างเสริมพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำของเด็กวัยเรียนต่อไป เพื่อลดอัตราการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กวัยเรียน

2. พัฒนาโปรแกรมการพยาบาลในการให้ความรู้ร่วมกับการสร้างแรงจูงใจและการรับรู้ความเสี่ยง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียนต่อไป

3. พัฒนาโปรแกรมการพยาบาลโดยการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม และจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้ปลอดภัยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียนต่อไป

4. พัฒนาศูนย์สุขภาพด้านความร่วมมือกับบุคลากรทีมสุขภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันการจมน้ำในเด็กวัยเรียน

.....

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลทิพย์ วิจิตรสุนทรกุล, อติศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์ และอภิชาติ เมฆมาลิน. (2546). การศึกษาปัจจัยเสี่ยงของการเสียชีวิตจากการจมน้ำในเด็ก พ.ศ. 2543-2545. *วารสารควบคุมโรค* 29 (ตุลาคม-ธันวาคม): 229-236.

กรพินธุ์ ลีลาวิวัฒน์. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับซัรรถจักรยานยนต์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

เกศรา แสนศิริวิสุข และวิภาภรณ์ เหมไพศาล-พิพัฒน์. (2548). สาเหตุของการจมน้ำในเด็กที่เสียชีวิต จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2543-2546. *วารสารวิชาการสาธารณสุข* 4 (มกราคม-กุมภาพันธ์), 57-65.

จิระศักดิ์ เจริญพันธ์ และเฉลิมพล ต้นสกุล. (2549). *พฤติกรรมสุขภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. มหาสารคาม: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฉันทิกา จันท์เปี้ย. (2552). *พัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร: พริวัณ.

นรลักษณ์ เอื้อกิจ. (2553). *เอกสารคำสอนวิชาการสร้างเสริมสุขภาพ Health Promotion*. คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัคราณา).

ประดิษฐ์ ทองจุ่น และคณะ. (2552). *สถานการณ์ปัญหาและสาเหตุการจมน้ำในเด็กอายุ 0-14 ปี จังหวัดนครราชสีมา* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.dpck5.com/Research/research2552.doc> [2554, กันยายน 5].

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2548). *จิตวิทยาเด็ก*. คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

(อัคราณา).

ภัทรพล อาจเมือง. (2552). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับซัรรถจักรยานยนต์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาสร้างเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

มนีวรรณ แซ่มประเสริฐ. (2553). การจมน้ำในเด็กและการรักษา. *วารสารคลินิกอาหารและโภชนาการ (วคอก.)*, 4, 23-31.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2554). *ภาคอีสาน (ประเทศไทย)* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org> [2554, ตุลาคม 13].

วันทนี วัฒนาสุรกิตต์. (2549). *ภัยน้ำท่วมใกล้ตัวเด็ก: การจมน้ำ*. รายงานเผยแพร่ทางระบบวิทยาสื่อ 37 (พฤศจิกายน), 757-761.

สตีมา มาศผล. (2552). *พฤติกรรมป้องกันการบาดเจ็บในโรงเรียนของนักเรียนชายโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ลัม เอกเฉลิมเกียรติ. (2549). *บททวนวรรณกรรม การจมน้ำของเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

ลัม เอกเฉลิมเกียรติ และสุชาดา เกิดมงคลการ. (2553). *หลักสูตรและคู่มือวิทยากร การป้องกันเด็กจมน้ำ* [ออนไลน์]. สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แหล่งที่มา: <http://thaincd.com/media/paper-manual/injured.php> [2554, มิถุนายน 7].

สาธารณสุข, กระทรวง. กรมควบคุมโรค. *สำนักโรคไม่ติดต่อ*. (2553). *หลักสูตรว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด*.

- รอดและคู่มือการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. สาธารณสุข, กระทรวง. กรมควบคุมโรค. สำนักโรค ไม่ติดต่อ. (2554). *จำนวนการเสียชีวิตจากการ จมน้ำในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ปี พ.ศ. 2552 และ 2553 จำแนกตามจังหวัด* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.thaincd.com/document/file/drowning/จำนวนการตายจากจมน้ำ.pdf> [2554, เมษายน 23].
- สุชาติดา เกิดมงคลการ และคณะ. (2552). *สถานการณ์ ดrowning ของเด็กในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. สุชาติดา เกิดมงคลการ และสม เอกลักษณ์เกียรติ. (2553). *การพยากรณ์โรคและภัยสุขภาพ เรื่อง เด็กจมน้ำ ปี พ.ศ. 2554-2563. รายงานการ เฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำปี 2554*, 4 (ตุลาคม), 649-652.
- สุภานัน ไบสุวรรณ. (2552). *ปัจจัยคัดสรรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ของพยาบาลประจำการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. (2549). *การทบทวนเรื่อง สถานการณ์การจมน้ำในประเทศไทยและมาตรการแก้ไข* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.google.co.th/search?> [2554, พฤษภาคม 7].
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. (2551). *โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก: เด็กกับความปลอดภัย* [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <http://www.csip.org/csip/autopage/file/MonJanuary2007-11-35-24-SAFETY%20%20FOR%20THAI%20CHILDREN.pdf> [2554, มิถุนายน 23].

ภาษาอังกฤษ

- American Academy of Pediatrics. (2010). Prevention of drowning. *Pediatrics*, 126 (1), 253-260.
- De Leeuw, E.D., Hox, J.J., & Dillman, D.A. (2008). *International handbook of survey methodology*. United States of American: Taylor & Francis Group.
- Green, L.W., & Kreuter, M.W. (2005). *Health promotion planning: An education and environmental approach*, (4th ed.). Mountain View, California: Mayfield.
- Hockenberry, M.J., & Wilson, D. (2009). *Wong's essentials of pediatric nursing*, (8th ed.). Canada: Mosby Elsevier.
- House, J.S. (1981). *Work stress and social support*. California: Addison-Wesley.
- Schwebel, C.D., Simpson, J., & Lindsay, S. (2007). Ecology of drowning risk at a public swimming pool. *Journal of Safety Research*, 38, 367-372.
- World Health Organization. (2008). *The global burden of disease: 2004 update*. Geneva: World Health Organization.